

ORRNÄSET-BREVIKSVÄGEN

Beskrivning av naturvärden samt behovsbedömning
av miljöbedömning

Underlag för detaljplan

INLEDNING OCH BAKGRUND

Denna rapport har utförts av Ekologigruppen AB på uppdrag av Tyresö kommun (genom planarkitekt Sara Kopparberg).

Som ett led i planläggningen av Östra Tyresö fick miljö- och stadsbyggnadsförvaltningen 2005 i uppdrag att utarbeta förslag till detaljplan för etapp 5, området Orrnäset – Breviksvägen, enligt den fördjupade översiktsplanens intentioner. För området gäller den fördjupade översiktsplanen för Östra Tyresö från 2003 som fungerar som program för detaljplanen.

Detaljplanens syfte är att förbereda området Orrnäset - Breviksvägen för permanentboende med hänsyn till skärgårdsmiljön. Planförslaget omfattar bl.a. utbyggnad av vägarna, gång- och cykelvägar, vatten- och avloppsledningar samt större byggrätter och möjlighet till styckning av vissa stora fastigheter. Planområdet är beläget i den västra delen av Brevikshalvön vid Kalvfjärden och omfattar delar av Breviksvägen, Slottsvägen, Fiskarrovägen, Klockargårdsvägen och Orrnäsvägen.

Kusten och skärgården är med hänsyn till natur- och kulturvärdena enligt miljöbalken i sin helhet klassat som ett riksintresse enligt Miljöbalkens kap. 4. Del av planområdet, Tyresö 1:7, ingår i riksintresseområdet för kulturmiljövärdan runt Tyresö slott och kyrka enligt Kulturmiljölagen.

Strandskyddet upphävdes 1989 för kvartersmarken men gäller fortfarande för Tyresö 1:7 som idag saknar detaljplan. Kommunen bedömer att strandskydd ska kvarstå för föreslagen parkmark med gång- och cykelväg.

Detaljplanområdet Orrnäset-Breviksvägen sträcker sig söderut utmed Breviksvägen ner mot Stallviken. Landskapet är starkt kuperat och skapar spännande utblickar mot Stallviken och Kalvfjärden. Sydost om Stallviken ligger Tyresö slott från 1600-talet.

Planförslaget bedöms ej medföra risk för betydande miljöpåverkan.

För Ekologigruppen AB, Stockholm 2006-04-11

Ekolog Ulrika Hamrén

Landskapsarkitekt LAR Anna Maria Larson

BEHOVSBEDÖMNING

En behovsbedömning är utförd enligt den rekommendation som finns i Boverkets skrift "Miljöbedömningar för planer enligt plan- och bygglagen" från mars 2006. Målet med denna är att ta reda på om detaljplanen kan tänkas medföra någon betydande miljöpåverkan eller inte, och om en miljöbedömning (och MKB) behöver utföras. Ekologigruppens bedömning är att planen inte bedöms medföra någon betydande miljöpåverkan, förutsatt att utpekad hänsyn tas till områdets natur- och kulturvärden under fortsatt planläggning och genomförande av de olika delarna i detaljplanen.

Sammanfattning

Planen bedöms sammanfattningsvis inte innehålla projekt som föranleder att en miljökonsekvensbeskrivning skulle behöva utföras. Riksintresset kring Tyresö slott bedöms inte påverkas påtagligt negativt med planens genomförande, inte heller riksintresset för kust- och skärgård.

Enligt utförd trädinventering utmed planerad gång/cykelväg kommer ca 8 större träd att behöva tas ned i samband med breddning, flertalet av dessa är klubbalar som står i en mycket trång passage där en bergklack går ut till strandkanten, i östra delen av parkstråket. För breddning av Breviksvägen bedöms de flesta större träden intill vägen kunna sparas. Bedömningen är att antalet träd som planeras tas ned inom planområdet inte utgör ett så stort antal av det totala antalet grova träd i området att det utgör grund för att bedöma påverkan vara betydande, vare sig på riksintressena i området, eller områdets natur- och rekreativsvärden.

Breddningen av Breviksvägen kan medföra viss risk för ökat trafikbuller, om trafikmängder eller faktisk hastighet kommer att öka. Bullernivåerna väntas ej öka märkbart i Tyresö slottspark.

Vattenkvaliteten i Stallviken och Kalvfjärden kan väntas bli bättre, då planförslaget innebär att enskilda avlopp med dålig reningseffekt kan anslutas till kommunalt VA-system.

Projektet innebär vidare att kvaliteterna för cykelresande förbättras, då en del av förbindelsen mellan Brevik och centrala Tyresö får bättre cykelvägar.

Nationella miljö kvalitetsnormer väntas ej överskridas till följd av projektet. Detaljplanen kan sägas rimma med Nationella miljömål.

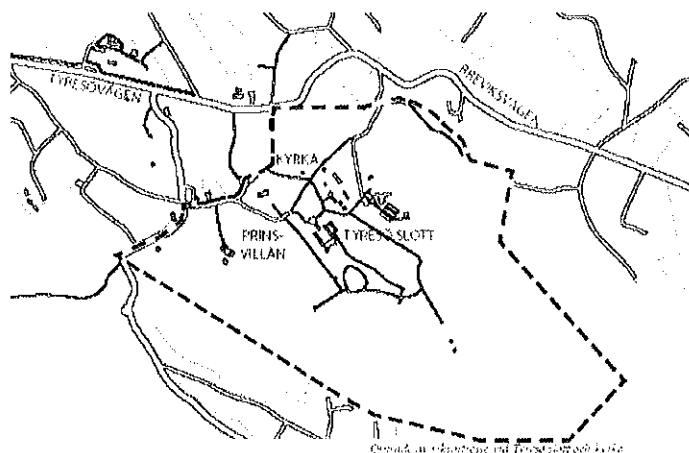
Behovsbedömningens slutsats, att risk för betydande miljöpåverkan ej föreligger, förutsätter att följande hänsyn inarbetas i planförslaget:

- Gamla, grova lövträd ska i hög utsträckning kunna stå kvar i samband med breddning av Breviksvägen och gång/cykelväg i parkstråket.
- Åtgärder kan vidtas som innebär att bullernivåerna inom Tyresö slottspark inte ökar, i varje fall inte till nivåer som överskrider 40 dB (A)

RIKSINTRESSEN

Beskrivning

Tyresö slott och dess närmaste omgivning är av riksintresse för kulturmiljövården. Se bild nedan för områdets utbredning. Tyresö slott uppfördes på 1600-talet men har anor sedan medeltiden (Nordiska museet). Det aktuella planområdet ligger i ett landskap med stark historisk koppling till slottsmiljön. Översiktsplanen anger att det är viktigt att ingen störande verksamhet eller exploatering sker i slottsområdets närhet.

Kartan visa utbredningen för riksintresset för kulturmiljövård kring Tyresö slott.

Planområdet ingår även i riksintresset för kusten och skärgården, enligt Miljöbalkens kap. 4. Kuststräckorna i Tyresö kommun är till stor del bebyggda. I översiktsplanen anges att fritidshusen inom planområdet ligger väl inpassade i den starkt kuperade terrängen där grönskan får dominera (Översiktsplan Tyresö kommun 1998).

I kommunens antagna miljömål står det att Tyresö ska ha en sammanhängande grönstruktur. Kustlandskapet ska bevaras så långt det är möjligt. "Vid nybyggnation ska bebyggelsen underordnas natur och terräng så landskapsbilden bibehålls." (Tyresö kommuns hemsida).

Planens påverkan på riksintresset kring Tyresö slott, samt riksintresse kust/skärgård.

Planen bedöms inte påverka objektets värde för riksintresset för kulturmiljövård kring Tyresö slott på ett påtagligt negativt sätt. Planområdets koppling med miljöerna kring slottet kommer att bibehållas, såväl visuellt som vad gäller tillgänglighet för allmänheten. Planen berör endast en perifer del av den nordligaste delen av riksintresset, och denna del kommer enligt planen att bibehållas som parkmark. Eventuell ny bebyggelse på avstyckad befintlig

tomtmark bedöms kunna passas in bland befintlig bebyggelse och kommer enligt detaljplanen att utformas i enlighet med områdets karaktär.

Breddningen av Breviksvägen bedöms inte medföra någon påtagligt negativ påverkan på riksintressets upplevelsevärden genom ökat trafikbuller. Trots breddningen kommer dagens hastighetsbegränsningar på 50 km/h att bibehållas och bullerskyddande åtgärder kommer att vidtas. Områdets kuperade karaktär och avståndet från vägen till slottet, ca 500 meter, gör att vidare att ev trafikökning inte påtagligt kommer att märkas av besökare till slottsmiljön.

En central aspekt för riksintressets kulturmiljö, karaktär och upplevelsevärden är att områdets gamla träd. Det är därför centralt att mycket stor hänsyn tas till dessa vid breddning av väg och gång/cykelväg, samt vid framtida avstyckning av tomter för ny bebyggelse.

Enligt utförd trädinmätning utmed planerad gång/cykelväg kommer ca 8 av totalt ca 60 inmätta större träd att behöva tas ned, flertalet av dessa är klibbalar som står i en mycket trång passage där en bergklack går ut till strandkanten, i östra delen av parkstråket. En av alarna är ett så kallat jätteträd med en diameter på ca 1,20 meter. Övriga är av klenare dimensioner, se bild nedan.

Flertalet av dessa alar kommer troligen att behöva fällas i samband med breddning av gång/cykelväg.

Bedömningen är att antalet träd som planeras tas ned inte utgör ett så stort antal av det totala antalet grova träd i området att det utgör grund för att bedöma påverkan vara betydande. Vidare står berörda träd i den östra delen av parkstråket där sambandet med naturmarken kring slottet inte är lika starkt som i den västra närliggande delen. I projekteringsarbetet bör naturligtvis strävan ändå vara att bibehålla grova träd.

En positiv upplevelseaspekt är att vattenkontakten ökar i detta parti och utblicken mot slottet och parkmarken på andra sidan Stallviken troligen förbättras, förutsatt att inte sly kommer upp och snabbt täcker för luckan som skapats.

Planen bedöms inte påverka riksintresset för kust och skärgård i märkbar omfattning, då varken tillgänglighet för allmänheten eller områdets rekreativvärde bedöms påverkas negativt. Tillgängligheten till strandmiljön bedöms snarare förbättras då gång- och cykelvägen breddas och förses med belysning.

Områdets karaktär av skärgårdslandskap bedöms inte heller påverkas negativt då föreslagen detaljplan tar hänsyn till områdets karaktär.

MARK OCH NATUR

Beskrivning

Planområdet består av mycket kuperad mark med karaktär av innerskärgård. På höjderna dominerar barr- och blandskogar, medan det i branter, sluttningar och på lägre mark finns ett stort inslag av lövträd, bland annat ädla lövträd som ek och ask, lind och hassel. Parkstråket på båda sidor om Slottsvägen (Tyresö 1:7) som anslutet till natur- och parkmark kring Tyresö slott bedöms hysa stora naturvärden av kommunalt till regionalt intresse, och har en mycket starkt ekologisk koppling till naturmiljöerna kring slottet och Kalvfjärden. De höga naturvärdena består främst av gamla ekar, ask och hassel, där hålträd och död ved utgör värdefulla element. Utmed stranden finns också ett mindre antal ovanligt grova alar.

En grov ask med en blandskog av tall, ek och hassel i bakgrunden.

Ädellövdominerad skog i områdets branter och utmed Stallvikens strand.

Flera av träden i planområdet är så kallade "jätteträd" dvs har en stamdiameter på 1 meter eller mer. Dessa träd anses särskilt skyddsvärda i Naturvårdsverkets rapport 5411 om skyddsvärda träd. Områdets största träd är en ek som står utmed Breviksvägen, där vägen gör en skarp sväng strax innan ett öppet parti, i den västra delen av planområdet. Denna ek mäter hela 1,70 me-

ter i diameter och utgör säkerligen en av kommunens riktiga trädbjässar med en ålder på flera hundra år.

De blockrika branterna och den obrutna strandlinjen skapar ytterligare en mängd olika livsmiljöer för växter och djur. Tidpunkten för inventering gör dock att någon närmare beskrivning av flora och fauna inte varit möjlig.

”Utlöpare” av denna lövrika vegetation, med sitt stora inslag av gamla träd, finns även insprängt i tomtmarken, främst på tomterna utmed vattnet, men även i lägre liggande partier mellan de bebyggda höjderna. Värdefulla naturpartier och grova träd är markerade och kortfattat beskrivna på karta nedan.

Områdets grövsta träd, en ek med stamdiameter på ca 1,70 m. Trädet står ca 6 meter från Breviksvägen i den västra delen av planområdet och finns utmärkt på karta över värdefull natur och värdefulla träd.

Planens påverkan på områdets naturvärden, landskapsbild och rekreation

Områdets viktigaste naturvärden bedöms komma tas tillvara i föreslagen detaljplan. Natur- och parkmarken inom riksintresset (Tyresö 1:7) kommer enligt planen inte att bebyggas utan planläggas som parkmark med kommunalt huvudmannaskap. Med undantag för åtgärder i samband med breddning av gång/cykelväg, se ovan under riksintresset, så kommer vegetationen att sparas på båda sidor om Slottsvägen och det ekologiska sambandet med naturen kring slottet att bibehållas.

Huruvida naturvärden på befintlig tomtmark kan komma att sparas vid framtida avstyckning är svårt att avgöra då det ännu inte finns några föreslagna tomter eller bebyggelselägen att utgå ifrån. Utförd inventering och beskrivning på karta ger dock goda förutsättningar för att kunna ta hänsyn till värdefulla områden och träd.

Enligt underlaget till detaljplanen föreslås ett särskilt skydd av ädellövträd där marklov skall gälla för att fälla träd över 1 meter. Ekologigruppen föreslår att marklovet även omfattar områdets alar, samt att diameteromfånget sänks till 80 cm istället som föreslaget 1 meter. Detta skulle bättre säkerställa områdets framtida generationer av äldre lövträd. Skyddet bör vidare följas av en inmätning och numrering av trädindivider, för att möjliggöra en uppföljning av bestämmelsen.

De grova ekarna är känsliga för påverkan på rötterna och ett skyddsavstånd på minst trädkronans bredd bör hållas vid exploatering nära en större ek. Förslagsvis gäller samma skyddsavstånd även för andra grova träd i området, såsom ask och al. I det fall man ändå måste arbeta närmare trädet och rötterna kan påverkas, bör kronan beskäras för att ekens jämvikt för vatten- och näringsförsörjning skall kunna bibehållas till största möjliga mån. ekologisk expertis bör dock medverka vid planering av sådana åtgärder.

Tomtmark i västra delen av planområdet, med inslag av lövskog, främst ask, ek, al och sälg.

STRAND OCH VATTEN

Beskrivning

Planen berör den inre delen av Kalvfjärden och dess lilla vik Stallviken som går in som en tunga norr om slottet. Stallviken är ca 150 meter bred och ca 500 meter lång och har i väsentlig del en obebyggd strandlinje, med en bård av al-dominerad strandskog och vass. I planområdets östra del finns en mind-

re båtklubb och en privata tomter ut mot vattnet. Innerst i viken mynnar en liten skogsbäck.

Ingen inventering av vattenmiljön har skett i samband med denna utredning, men vassbården vittnar om näringsrika och insjöliknande förhållanden, troligen också påverkan av befintliga enskilda avlopp som mynnar i viken.

Påverkan på vattenmiljön i Kalvfjärden, aspekter av LOD

Ett av planens syften är att införa kommunalt VA i området. Detta skulle troligen väsentligt förbättra vattenmiljön i Stallviken och Kalvfjärden. Förberedelser finns gjorda och en sjöledning dragen. MKB är utförd i samband med utredning av dragning av sjöledningen.

Aspekter av dagvattenhantering finns beskrivna i detaljplanen, där lokalt omhändertagande av vatten förespråkas vad gäller tomtmarken. Vad gäller vägarna i området kommer huvuddelen av trafikdagvattnet ledas bort i dagvattenledningar och öppna diken. Ingen ökad påverkan av vattenmiljön i Stallviken befaras som följd av breddning av Breviksvägen. Det är dock viktigt att hänsyn tas till ev. ökade trafikmängder vid dimensionering av omhändertagande av trafikdagvattnet.

Stallvikens inre del, där en mindre skogsbäck mynnar ut.

Planens förhållande till strandskyddet

Detaljplanen förutsätter att strandskyddet kan ligga kvar inom större delen av Tyresö 1:7, men att om så krävs kommer dispens att sökas.

Allmänheten kommer kunna uppleva en förbättring av tillgängligheten till strandlinjen och ökad vattenkontakt. Den biologiska mångfalden inom strandskyddet kommer inte i sin helhet att påverkas negativt, trots att ett mindre antal äldre träd, främst alar, kommer behöva tas ned i samband med breddning av gång/cykelväg.

LANDSKAPSBILD OCH REKREATION

Beskrivning

De stora höjdvariationerna i kombination med gamla löv- och ädellövträd kopplade till slottsmiljön, samt närheten till vatten, skapar en spännande miljö, attraktiv för friluftslivet. Planområdet bedöms innehålla rekreativa värden av både lokalt, kommunalt samt regionalt intresse, de senare främst kopplade till riksintresset kring slottet. Planområdet ingick i slottets ägor fram till 1930 då slottet testamenterades till Nordiska museet.

Huset Fiskarro byggdes åt Markisen Lagergrens son. Stigen som idag går mellan Breviksvägen och Stallviken är en upplevelserik sträcka med både utblickspunkter och slutna landskapsrum.

Stigen som går genom parkstråket norr om Stallviken är en upplevelserik liten sträcka på ca 500 meter. Marken närmast vattnet som fortfarande tillhör slottet bär på många ståtliga träd. Strax efter Elinsborg, i planområdets västra del,

följer ett parti runt stigen där slånbuskar bildar väggar och alkronor bildar tak i ett slutet landskapsrum. Variationen mellan slutet och öppet med tillhörande utblickar över Stallviken skapar en värdefull miljö. Vid Fiskarrovägens början ligger huset som har gett vägen dess namn. Huset Fiskarro byggde Markisen Lagergrens åt sin son (muntl. Henry Olsson). Huset är väldigt karaktäristiskt och knyter ihop området med slottsmiljön söderut.

Bedömning av planens påverkan på landskapsbilden

Stigen mellan Fiskarrovägen och Slottsvägen planeras att göras permanent samt utvidgas, så att den kan rymma både gångtrafikanter och cyklister, samt användas för utrymnings- och räddningsändamål. Denna åtgärd kommer förbättra tillgängligheten till Tyresö slott österifrån och förstärka stigen som alternativ cykelväg till Breviksvägen. Med belysning kommer även tryggheten för gående att förbättras. Detta bedöms vara positivt, med förutsättningen att naturmiljön inte påverkas för mycket av en breddning av stigen, och den intima och gröna karaktären därmed försvinner.

För landskapsbilden är det viktigt att behålla områdets gamla träd som till mycket stor del ger området dess lummiga och "historiska" karaktär och betonar det landskapsmässiga sambandet med parkmiljöerna kring slottet.

Breddningen av Breviksvägen kommer att förändra områdets karaktär något, från att ha varit ett mer utpräglat lantligt fritidsområde med en liten vindlande väg, till att bli ett permanent bostadsområde med en rakare och större väg. Redan idag är dock vägen ganska starkt trafikerad.

Tillkomsten av eventuella nya bostäder i området kommer att påverka landskapsbilden, men den relativt täta vegetationen och topografins förutsättningar gör att ny bebyggelse, utformad enligt den föreslagna planens riktlinjer, inte kommer att sticka ut och påverka landskapsbilden eller områdets rekreativa värden på ett påtagligt negativt sätt.

PÅVERKAN UNDER BYGGSKEDET

Påverkan under byggskedet för breddning av Tyresövägen och gång/cykelväg i parkstråket är av tidsbegränsad art och bedöms därmed inte utgöra någon grund för att en miljöbedömning skulle behöva utföras.

Byggskedet väntas främst medföra påverkan i form av anläggningsbuller, samt störningar från trafik med tunga fordon. Periodvis kan arbetena troligen medföra att riktvärden för buller i friluftsområden överskrids. Risken för påverkan på yt- och grundvatten, liksom risken för störning genom dammning, bedöms som liten om normala miljöhänsyn iaktas av entreprenörer.

Dock är det viktigt att det under byggskedet tas stor hänsyn till områdets naturvärden, främst grova träd, och att naturvärdena avgränsas och tydligt markeras.

Grov ask utmed Breviksvägen, i skarp kurva, strax öster om Slottsvägens utfart.

Breviksvägen i östra delen av planområdet, strax innan korsning med Klockargårdsvägen/Bofinksvägen.

REFERENSER

Tyresö kommun Översiktsplan 1998

Tyresö kommuns hemsida, www.tyreso.se

Henry Olsson, trädgårdsmästare Tyresö slott, Nordiska museet

Naturvårdsverket, 2004. Rapport 5411. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet.

Svenska kommunförbundet 1998. Skönheten och oljudet. Handbok i trafikbullerskydd.

Boverket 2006. Miljöbedömningar för planer enligt plan- och bygglagen- en vägledning.